

ÖĞRETİCİ METİNLER

KİŞİSEL HAYATI KONU ALAN METİNLER

1. MEKTUP

- ✓ Birbirinden ayrı yerlerde bulunan kişi veya kurumlar arasında özel veya resmî haberleşmeyi sağlayan yazı türüne denir.
- ✓ Siyasi, edebi ve ilmi konularda yazılmış olanları belge niteliği gösterir.
- ✓ Türk edebiyatında mektup türünün geçmişi çok eskilere dayanmaktadır.
- ✓ Aşık edebiyatında mektuba; «kağıt», «gam yükü», gönül dili», «çile bohçası» gibi isimler verilmiştir.
- ✓ Divan edebiyatında ise mektup türü, «inşa» adı verilen düzyazının bir çeşidi olarak karşımıza çıkar.
- ❖ Mektuplar konu ve üslubuna göre farklı türlere ayrılır:

- ✓ Özel Mektuplar
- ✓ Edebi Mektuplar
- ✓ İş Mektupları
- ✓ Resmi Mektuplar
- ✓ Açık Mektuplar

❖ Mektup formunda yazılan roman ve hikayeler :

- ✓ Hüseyin Rahmi: Mutallaka (roman)
- ✓ Halide Edip Adıvar: Handan (roman)
- ✓ Ömer Seyfettin: Bahar ve Kelebekler, Sivrisinek, Lokantanın Esrarı (hikaye)
- ✓ Yakup Kadri: Kadınlık ve Kadınlarımız, Bir Serencam, Milli Savaş Hikayeleri, Okun Ucundan (hikaye)
- ✓ Reşat Nuri: Sönmüş Yıldızlar, Bir Damla Gözyaşı, Yalan, Bir Hayal Kırıklığı (hikaye)

Edebiyatımızdaki önemli mektuplardan bazıları:	
Fuzuli	Şikayetname
Namık Kemal	Hususi Mektuplar
Ziya Gökalp	Limni ve Malta Mektupları
Cahit Sıtkı Tarancı	Ziya'ya Mektuplar
Yaşar Nabi Nayır	Dost Mektupları
Nazım Hikmet Ran	Kemal Tahir'e Mahpushaneden Mektuplar

2. ANI (HATIRA)

- ✓ Bir yazarın kendi başından geçmiş veya kendisinin de karıştığı birtakım önemli olayları sanat değeri taşıyan bir dille anlattığı yazı türüdür.
- ✓ Hatırat da denir.
- ✓ Anı yazıları yaşanmakta olanı değil, yaşanmışı konu alır.
- ✓ Anılar ya günü gününe tutulan notlardan yararlanılarak ya da yaşanan olaylar anımsanarak sonradan yazılır.
- ✓ Anılarda gözlem esastır.
- ✓ Anılar tarihi gerçeklerin öğrenilmesine katkı sağlar.
- ✓ Anılar kişinin yaşadığı dönemle ilgili bilgiler de verir. Bu bakımdan anılar tarihe ışık tutan kaynaklar arasında yer alır.
- ✓ Yaşanmış olayların gizli kalmış bazı yönlerini açığa çıkarır. Ancak bunlar, olaylara kişisel bakış açısıyla kaleme alınmış olduklarından kesin ve bilimsel bir doğru gibi kabul edilemez ve nesnel bir belge niteliği taşımaz.
- ✓ Türk edebiyatında bu türün ilk örneği olarak «**Göktürk Yazıtları**» gösterilir.
- ✓ Babür Şah'ın yazdığı «**Babürname**» adlı hatırat da bu türün en eski örneklerinden biridir.

Edebiyatımızdaki önemli anılardan bazıları:	
Namık Kemal	Magosa Hatıraları
Akif Paşa	Tabsıra
Ziya Paşa	Defter-i Amal
Ahmet Rasim	Şehir Mektupları, Eşkal-i Zaman
Muallim Naci	Ömer'in Çocukluğu
Halit Ziya Uşaklıgil	Kırk Yıl, Saray ve Ötesi
Yakup Kadri	Zoraki Diplomat, Vatan Yolunda
Hüseyin Cahit Yalçın	Edebi Hatıralar
Falih Rıfkı Atay	Çankaya, Zeytindağı
Halide Edip Adıvar	Mor Salkımlı Ev, Türk'ün Ateşle İmtihanı

3. GÜNLÜK

- ✓ Kişinin yaşadıkları, gördükleri ve duyduklarını sıcaklığı sıcaklığına «günlük» olarak kendi algı ve bakış açısına göre bir deftere yazmasıdır.
- ✓ Günlükler her gün yazıldığı için kısadır.
- ✓ Bu yazılar yazarının yaşamından izler taşır. Bu bakımdan günlükler içten ve sevecendir.
- ✓ Okuyucular dikkate alınmadan yazılan günlükler, özeldir.
- ✓ Günlükler, sahibinin hayatına ait ayrıntılı tutanaklardır.
- ✓ Bu sebeple onlarda, yazan kişinin hayatına dair pek çok şey bulmak mümkündür.
- ✓ Yaşananlar genelde kronolojik sırayla verilir.
- ✓ Yazarın kendini anlatması yönüyle anıya benzer, günü güne yazılması yönüyle anıdan ayrılır.
- ✓ Eski edebiyatımızda «ruzname», Tanzimat Dönemi'nde «jurnal» olarak adlandırılmıştır.
- ✓ Türk edebiyatında Direktör Ali Bey'in Hindistan'a yaptığı gezinin izlenimlerini içeren «Seyahat Jurnalı» ilk günlük örneği olarak kabul edilir.

Edebiyatımızdaki önemli günlüklerden bazıları:	
Ömer Seyfettin	Ruznameler
Falih Rıfki Atay	Yolculuk Defteri
Nurullah Ataç	Günce
Cemil Meriç	Jurnal
Oğuz Atay	Günlük
Cemal Süreya	Günler
Adalet Ağaoğlu	Dert Dökme Defterleri
Hilmi Yavuz	Geçmiş Yaz Defterleri
İlhan Berk	El Yazılarına Vuruyor Güneş
Tomris Uyar	Gündökümü, Sesler...

DERS

4. BİYOGRAFI

- ✓ Edebiyat, sanat, siyaset, ticaret gibi alanlarda haklı bir üne kavuşmuş, tanınmış insanların hayatlarını, eserlerini, başarılarını okuyucuya duyurmak amacıyla yalın bir dille, tarafsız bir görüşle yazılan inceleme yazılarına denir.
- ✓ Biyografide amaç, söz konusu kişiyi tüm yönleriyle tanıtmaktır.
- ✓ Biyografilerde anlatılan kişinin özellikle hayatı, eserleri, kişiliği, görüşleri konu edilir.
- ✓ Belgelere ve örneklere dayandırılarak hazırlanan biyografiler sanat ve meslek alanındaki tarihçiler için önemli kaynaklardır.
- ✓ Biyografilerde açık ve anlaşılır bir dil kullanılır.
- ✓ Eski edebiyatımızda bu türe «Tercüme-i Hal» denirdi.
- ✓ Şairlerin hayatının anlatıldığı «Şuara Tezkireleri» de biyografi türündeki eserlerdir.
- ✓ Türk edebiyatındaki ilk tezkire, Ali Şir Nevai'nin yazdığı «Mecalisü'n Nefais» adlı eserdir.
- ✓ Türk edebiyatında ilk biyografik eser, Malik Bahşi'nin Feridüddin Attar'dan çevirdiği «Tezkiretü'l Evliya» adlı eserdir..

BİYOGRAFI ÇEŞİTLERİ	
OTOBİYOGRAFI	Bir kimsenin kendi hayat hikayesini yazdığı eserdir.
PORTRE	Bir yazarın etkilendiği, beğendiği birinin karakter özelliklerini, belirgin yanlarını veya aralarında geçen ilginç olayları anlattığı kısa yazılardır.
BİLİMSEL BİYOGRAFI	Konusu olan insanın hayatını yorumlayarak ortaya koyduğu düşünce ve eserleri ayrıntılı bir şekilde inceleyerek yazar.
NEKROLOJİ	Ölümünün üstünden fazla süre geçmemiş kişilerin hayatlarının iyi, güzel yanlarını alarak onu anmak amacıyla yazılan yazılardır.
MONOGRAFI	Ünlü kişilerin hayatlarını konu alan, bunları roman tarzında işleyen edebi yazılardır. «Biyografik roman» da denir.

Edebiyatımızdaki önemli biyografilerden bazıları:	
R. Mahmut Ekrem	Kudemadan Birkaç Şair
Muallim Naci	Osmanlı Şairleri
Beşir Fuat	Victor Hugo
Mehmet Kaplan	Namık Kemal Hayatı ve Eserleri
Kenan Akyüz	Tevfik Fikret
A. Şinasi Hisar	Yahya Kemal'e Veda
Yakup Kadri	Ahmet Haşim, Atatürk
Şevket Süreyya Aydemir	Tek Adam, İkinci Adam, Menderes'in Dramı
Mithat Cemal Kuntay	Namık Kemal
Aziz Nesin	Böyle Gelmiş Böyle Gitmez (otobiyografi)

5. GEZİ YAZISI

- ✓ Bir kişinin gezip gördüğü yerle ilgili gözlem ve anılarını, o yer hakkında edindiği izlenimleri, bilgileri aktardığı yazılardır.
- ✓ Gezi yazılarında, gezilip görülen yerin bütün özellikleri ele alınır.
- ✓ Gezilen yerin özellikle tarihî, coğrafi, tabii ve sosyal nitelikleri belirgin şekilde anlatılır.
- ✓ Gezi yazılarında gezginin dikkatini çeken ve farklı bir özellik gösteren insanlar, tarihî ve tabii güzellikler, farklı kültürler gibi konular güncel olaylarla da bütünleştirilerek edebî bir üslupla yazıya geçirilir.
- ✓ İyi bir gözlem gücü gerektirir.
- ✓ Tanımlama, betimleme ve açıklamadan yararlanır.
- ✓ Dünya edebiyatında gezi yazısının ilk örnekleri sayılabilecek eserleri verenlerin başında Heredotos, Marco Polo, İbni Batuda gelir.
- ✓ 16. yüzyılda yazılan “Baburnâme” ve Kâtibî mahlasıyla tanınan Seydi Ali Reis in “Mirat-ül Memalik” (Memleket Aynası) adlı eser, ilk gezi örneği kabul edilir.

Edebiyatımızdaki önemli gezi yazılarından bazıları:	
Seydi Ali Reis	Miratü'l Memalik
Evliya Çelebi	Seyahatname
Ahmet Haşim	Frankfurt Seyahatnamesi
A. Mithat Efendi	Avrupa'da Bir Cevelan
Cenap Şahabettin	Hac Yolunda, Afak-ı Irak
M. Akif Ersoy	Berlin Hatıraları
F. Rıfki Atay	Denizaşırı, Tuna Kıyıları, Taymis Kıyıları, Yolcu Defteri
R. Nuri Güntekin	Anadolu Notları
Attila İlhan	Abbas Yolcu
Haldun Taner	Düşsem Yollara Yollara
Erdem Bayazıt	İpek Yolu'ndan Afganistan'a

KONU TARAMA SORULARI

1. I. Türk edebiyatında bu türün geçmişi çok eskilere dayanmaktadır.

II. Âşık edebiyatında bu türe “kâğıt”, “gam yükü”, “gönül dili”, “çile bohçası” gibi isimler verilmiştir.

III.. Divan edebiyatında bu tür “inşa” adı verilen düzyazının bir çeşidi olarak karşımıza çıkar.

Numaralanmış cümlelerde tanıtılan tür aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Günlük
- B) Anı
- C) Gezi yazısı
- D) Biyografi
- E) Mektup

2. Aşağıdakilerden hangisi “anı” türünün özelliklerinden biri değildir?

- A) İnsan hayatının bir bölümünün anlatıldığı yazılardır.
- B) Anlatılanların üzerinden belli bir zaman geçtikten sonra kaleme alınır.
- C) Diğer adı hatıratır.
- D) Öğretici ve bilgi vericidir.
- E) Bu türün ilk örneğini Akif Paşa “Tabsıra” adlı eseriyle vermiştir.

KONU TARAMA SORULARI

3. Aşağıdakilerden hangisi tür yönüyle diğerlerinden farklıdır?

- A) Defter-i Amâl
- B) Saray ve Ötesi
- C) Ömer'in Çocukluğu
- D) Seyahat Journali
- E) Türk'ün Ateşle İmtihani

4. Eski edebiyatımızda "ruznâme", Tanzimat Dönemi'nde "jurnal" adı verilen edebi tür aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Günlük
- B) Gezi yazısı
- C) Biyografi
- D) Mektup
- E) Anı

KONU TARAMA SORULARI

5. I. Seyahat Jurnalı
- II. Magosa Hatıraları
- III. Miratü'l Memalik
- IV. Tek Adam

Numaralanmış yerlerde aşağıdaki türlerden hangisine ait eser yoktur?

- A) Gezi yazısı
- B) Hatıra
- C) Günlük
- D) Biyografi
- E) Mektup

6. Aşağıdakilerden hangisinde parantez içerisinde verilen yazınsal ürünle kendisinden önce verilen yargı birbiriyle ilgili değildir?

- A) Belli bir alanda tanınmış kişilerin hayatlarının anlatıldığı yazılardır. (Biyografi)
- B) Bir kimsenin kendi hayatını anlattığı yazılardır. (Otobiyografi)
- C) Kişinin yaşadıkları, gördükleri ve işittiklerini günü gününe yazmasıyla oluşan türdür. (Anı)
- D) Kişi ve kurumların birbirleriyle türlü amaçlarla haberleşmek için yazdıkları yazılardır. (Mektup)
- E) Bir kişinin gezip gördüğü yerle ilgili gözlem ve anılarını, o yer hakkında edindiği izlenimleri, bilgileri aktardığı yazılardır. (Gezi yazısı)

KONU TARAMA SORULARI

7. Aşağıdakilerden hangisi gezi yazısının özelliklerinden biri değildir?

- A) Betimleme, öyküleme ve açıklama anlatım türlerinden yararlanır.
- B) İyi bir gözlem gücü gerektirir.
- C) Dil, göndergesel işlevde kullanılır.
- D) Evliya Çelebi'nin "Seyahatname" adlı eseri bu türün ilk örneğidir.
- E) Tarih, coğrafya, toplumbilim gibi bilimlere kaynaklık eder.

8. Aşağıdakilerden hangisi öğretici metinler içerisinde değerlendirilemez?

- A) Günlük
- B) Roman
- C) Mektup
- D) Anı
- E) Biyografi

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net

E | canlı
dershane
.net